

Andrea Machálková:

KŘESŤANSKO-BUDDHISTICKÁ POLEMKA V JAPONSKU V 17. STOLETÍ

(oponentský posudek diplomové práce)

Z dějin křesťanských misí je celkem obecně známé působení jezuitů v Japonsku koncem 16. a počátkem 17. století, jemuž učinily přítrž kruté perzekuce a národní izolace. Předložená práce vybírá z tohoto období s jeho příznačným zvratem osobnost, jejíž vlastní osobní obraty, doložené texty dvou protikladně zaměřených děl, výstižně personifikují tehdejší japonské dění a podstatně prohlubují naši možnost pochopit, jaké místo v něm měla (a možná v Japonsku dodnes má) náboženská identita. Jde o Fabiana Fukana. Myslím, že určité povědomí má o něm u nás jen velmi úzký okruh japanologů, informace pro širší veřejnost u nás publikovány nebyly. Pro diplomní práci A. Machálkové tu bylo zvoleno téma opravdu významné, zcela jistě přínosné.

Jde ovšem o téma vysoce náročné. Rád konstatuji hned úvodem, že diplomantka se s ním dokázala vypořádat kvalitní akademickou prací. Nevím, do jaké míry zvládá japonštinu; z práce je patrné, že s jejím lexikem i písmem si poradí. Samozřejmě pracuje s prameny a literaturou v angličtině, francouzštině, němčině a italštině i s potřebnými portugalskými prvky a latinou (Katechismus Alessandra Valignana). Zároveň v celkovém pojetí, uspořádání a jednotlivých výkladech osvědčuje zasvěcený zájem o téma a pochopení uváděných situací a názorů. Struktura práce nabízí nejprve možnost přehledného seznámení s dějinnou epizodou křesťanství v Japonsku ve zkoumané době jeho příchodu, krátkého prosazení a pak perzekucí. Dále soustřeďuje pozornost na Fabiana Fukana a podrobný rozbor jeho dvou klíčových traktátů: prokřesťanské apologie Mjótei Mondó a pozdějšího protikřesťanského Ha Daiusu. První dílo autorka analyzuje hlavně na základě francouzského překladu (Pierre Humbertclaude, Tokyo 1938), druhý podle anglického a německého překladu (London 1988; Tokyo 1939). K uvedeným edicím zaujímá i poučeně opatrný postoj.

Polemické jádro obou, obsahově protikladných traktátů tvoří srovnání křesťanských pojetí osobního Boha, stvoření světa a nesmrtelné duše s myšlenkami, které k těmto otázkám nabízí buddhismus a také konfucianismus, šintoismus, dílem i taoismus. Autorka prokazuje širokou religionistickou erudici a odborný přehled po všech těchto náboženských tradicích. Náležitou pozornost věnuje svízelným otázkám tvorby japonské křesťanské terminologie, nezbytně i s buddhistickými precedenty. Polemika se dostává i k otázkám etiky a hodnotícího srovnání. Fukanův protikřesťanský výpad vytýká křesťanství exkluzivismus, proti němuž staví jako

cennější chráněnou hodnotu - proti Desateru - příznačný japonský pluralismus. Jestliže se zamyslíme nad oběma traktáty v duchu hodnot, které dnes zastávají církve v mezináboženském dialogu, zjistíme ve Fabianově (1. traktát) i Fukanově argumentacích mezeru: chybí trojiční teologie a christologie. První mezery si autorka všímá, druhá by si po mém soudu zasloužila případné další rozpracování v kontextu jezuitské praxe 16.-17. století a snah o inkulturaci evangelia.

Práce Macháلكové nekončí Fukanovým odpadlictvím, ale věnuje ještě pozornost skupinám japonských „skrytých křesťanů“ (*kakure kirišitan*), kteří setrvali v křesťanské zbožnosti i přes dlouhou éru uzavření země (*sakoku*) dodnes. I v této věci oceňuji autorčin zasvěcený zájem o téma, o němž u nás víme jen velmi málo. Práce jako celek by si určitě zasloužila publikaci pro širší vzdělanou veřejnost. Pro takový případ bych doporučoval rozšířit pozornost věnovanou modernímu Japonsku o pohled na novodobé přístupy jezuitů. Autorka v závěrech uvádí a cituje prof. Armbrustera. Připomínám, že v Japonsku působily i mnohé další významné osobnosti dnešního Tovaryšstva; rozhodně bychom neměli opomenout Hanse Waldenfelse SJ., jehož kontextuální fundamentální teologie čerpá z poznatků z jeho 10-letého působení v Japonsku a promyšlení základů dialogu mezi křesťanstvím a buddhismem.

Práce Andrey Macháلكové je psána kultivovanou češtinou, přehledně a čtivě. Nenalezl jsem ani jediné jazykové nebo formální pochybení. Je doprovázena kvalitním poznámkovým aparátem (možná až nadbytečnou akribií je uvádění místa a data vydání u všech titulů, jež lze nalézt v koncové bibliografii). Jsem přesvědčen, že práce by si zasloužila publikaci, čeští zájemci o Japonsko i o křesťanství by ji jistě přivítali. Na akademické půdě ji vítám *summa cum laude* a navrhuji takto také klasifikovat: výborně.

V Praze 10. července 2014

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.